

2. Varii M. Y. Zahalna psykholohiia : navchalnyi posibnyk K. : "Tsentr uchbovoi literatury", 2007. – 968 c.
3. Halahan L. V. Psykholohichni osoblyvosti rozvytku konkurentnozdatnosti bezrobitnykh-maibutnykh pidpriemstiv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. psyk. nauk : spets. 19.00.10 "orhanizatsiina psykholohiia; ekonomichna psykholohiia". K., 2013. –22 s.
4. Karamushka L. M., Fil O.A. Formuvannia konkurentozdatnoi upravlinskoï komandy na materialii diialnosti osvity orhanizatsii: [monohrafiia] K. : INKOS, 2007. – 268 s.
5. Kononets M.O. Profesiina sotsializatsiia studentiv tekhnichnoho universytetu yak umova pidvyshchennia yikh konkurentozdatnosti na rynku pratsi : Psykholohichni umovy rozvytku konkurentozdatnosti orhanizatsii : tezy VI mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. z orhanizatsiinoï ta ekonomichnoi psykholohii (m. Kerch, 25-27 chervnia 2009 r.) / za nauk. red. L.M. Karamushky. – K. : Nauk. svit, 2009. – S. 56-60.
6. Krymova M. O. Kompetentnistna osnova osvity Ukrainy ta yii rol v formuvanni konkurentospromozhnosti fakhivtsia. Visnyk Donetskoï un-tu. Donetsk: DonNU. 2011. T. 1. S. 89-91. (Serii "Ekonomika i pravo").
7. Maslou A. Samoaktualizatsiia. Prosveshchennyi menedzhment. Orhanyzatsiionnaia teoriia. [per. s anhl. N. Levkynoi, A. Chekha]. – SPb. 6 Pyter, 2003. – 413 s.
8. Nychkalo N. H. Profesiina osvita i navchannia: problemy vzaiemozviazku z rynkom pratsi [tekst] Formuvannia shyrokoï kvalifikatsii robitnykiv. Vklad PTO u rozvytok trudovoho potentsialu KhKhI stolittia: zb. mater., pidhot. u ramkakh realizatsii ukr.-nim. proektu "Pidtrymka reformy profesiino-tekhnichnoi osvity v Ukraini" / Yu. Vais, N. Nychkalo, A. Simak ta in. – Nizhyn: TOV "Vydavnytstvo "Aspekt-Polihraf", 2007. – S. 134-138.

Одержано статтю: 19.09.2019

Прийнято до друку: 17.10.2019

УДК 378.22 : 373.2

DOI: 10.15330/esu.17.244-252

Неллі Лисенко,

доктор педагогічних наук, професор,
ДВНЗ "Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника"
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Nelli Lysenko,

Doctor of pedagogic sciences, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
doshkilnaosvita@i.ua

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ – МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

PREPARATION OF MASTERS – FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS: WAYS TO IMPROVE

У статті розглядаються сучасні підходи до організації процесу підготовки майбутніх педагогів для закладів дошкільної освіти (ЗДО) під час вивчення навчальних фахових дисциплін. У числі обов'язкових фахових дисциплін "Педагогіка дошкільна", яку пролонговано вивчають від I-го (II семестр) – до III (VI семестр) курсів на денній та дистанційній формах навчання. Її викладання спирається на низку теоретико-методологічних підходів (аксіологічний, системний, діяльнісний, компетентнісний, міждисциплінарний та ін.), що неподільно функціонують в освітньому процесі (ЗВО) закладів вищої освіти. Фахова дисципліна покликана підготувати студентів до практичної діяльності з дітьми в руслі аксіо-гуманістичної педагогіки. У статті розлого розглянуто концепцію фахової підготовки "навчання через завдання" і охарактеризовано її три важливі орієнтації: гуманістичну (збагачення індивідуального та особистісного потенціалу; оволодіння способами творчого самовираження і самореалізації), функціональну, технологічну.

Ключові слова: концепція, рівні фахової підготовки, парадигма, методологія, підходи до фахової підготовки, ділова гра, теоретична підготовка.

The article deals with the modern approaches to the organization of the process of preparation of future educators for preschool educational institutions (PEI) during the study of educational professional disciplines. Among the obligatory professional disciplines is "Preschool pedagogics", which is studied continuously from the first (second semester) – up to the third (sixth semester) courses in full-time and distance learning. Its teaching is based on a number of theoretical and methodological approaches (axiological, systemic, activity, competence, interdisciplinary, etc.) that function individually in the educational process (HEI) of higher education institutions. The professional discipline is intended to prepare students for practical work with children in the line of axio-humanistic pedagogics. The concept of professional training "learning through the task" is naked considered in the article and it is characterized its three important orientations: humanistic (enrichment of individual and personal potential; mastering the ways of creative expression and self-realization), functional, technological.

The importance of complex influence on all spheres of personality, which is forming in preschool age is updated. To this end, examples of implementation of intra- and interdisciplinary approaches in practical classes with students are given. For this the scenario of a business game on the topic: "Interaction of a preschool educational institution with a family in the upbringing of children" is described (spelled out goals, didactic tasks, functional responsibilities of the participants of the game, etc.), as well as it is proposed problem and practical methods, method of discussion, self-presentation, etc.

Thus, in the context of the concept of "learning through the task" certain behavioral stereotypes, new conditional reflexes, self-esteem, procedural actions, etc. forme and change in students, The article presents an approach that ensures the development of intellectually-cognitive, emotional-sensory and psychomotor spheres in the context of study in modern higher educational institutions of Ukraine.

Key words: concept, levels of professional training, paradigm, methodology, approaches to professional training, business game, theoretical training.

Актуальність. Соціокультурні зміни в Україні загалом та в освітній сфері, зокрема, суттєвим чином впливають на утвердження таких моделей підготовки майбутніх педагогів для закладів дошкільної освіти, які є важливими для реформування ЗВО у руслі реорієнтації сучасної філософії освіти. Різноманітні концепції та моделі навчання сходяться на єдиному спільному знаменнику – визнанні значущості фундаментальних знань, сформованих умінь і навичок, які обумовлюють належний рівень психолого-педагогічної та методичної підготовки майбутніх освітян. Утім, сучасний етап підготовки майбутніх педагогів для різних типів закладів дошкільної освіти, спонукає до утвердження нових підходів до їхньої освіти в магістратурі.

Аналіз джерел. Професійну підготовку майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти розглянуто у вимірах людинотворення з точки зору особистості, яка буде формувати особистість із сенситивного періоду її становлення. Процеси модернізації сучасної освіти торкнулися пошуків шляхів удосконалення її змісту і технологій її організації (І.Бех, Б. Гершунський, В.Кремень, В.Лекторський [1; 5; 6]. Активно досліджуються концептуальні підходи до фахової освіти майбутніх педагогів у закладах вищої освіти (Н.Кузьміна, Н.Ничкало, Г.Троцько) і, передусім, вихователів дітей дошкільного віку (Г. Беленька, Н.Бібік, А.Богущ, Н.Лисенко, Т.Поніманська, Т.Танько) [2; 3; 7]; активно моделюються інноваційні технології для забезпечення індивідуально-особистісного розвитку дітей (О.Гнізділова, Л.Зданевич, О.Семенов); вивчаються питання формування морально-ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів

у сучасному соціокультурному просторі (Н.Гавриш, О.Лисенко, В.Ляпунова) [4; 8]; впровадження здобутків педагогів зарубіжних освітніх систем у теорію і практику діяльності сучасних закладів вищої освіти України (Девід і Роджер Джонсони, Е.Монтер, М.Лідер, М.Норф, Шломо Шаран).

Особливу увагу дослідники звертають на освітні технології, які використовуються для викладання фахових дисциплін, утім – і “Педагогіки дошкільної” (кейс-метод, метод конкретних ситуацій, метод ситуативного аналізу, воркшоп, ігрові технології, втім, ділова гра та ін.). Ученими (А.Вербицький, О.Брежнева, Л.Зданевич І.Дичківська, Н.Мачинська) почасти вже розроблено методичні настанови щодо їхнього використання у сучасних умовах діяльності закладів вищої освіти України.

Виклад основного змісту статті. В останнє десятиріччя особливої актуальності набуває аксіо-гуманістична концепція освіти майбутніх педагогів. Її підвалини творить концепція людини у гуманістичній психології, а також теорія діяльності та багатогранної (різносторонньої) освіти. На основі результатів аналізу досліджень сучасних учених (І.Бех, Б.Гершунський, О. Дубасенюк, В. Лекторський), можемо стверджувати про те, що досвід створення цієї, утім, й інших наукових педагогічних концепцій, передбачає неухильне додержання у науці вимог щодо фахової підготовки магістрів. Отож її методологічному, теоретичному і, особливо, діяльнісному рівням відводимо чільне місце за умови їхнього функціонування у неподільній єдності. Саме такі рівні окреслюють стратегічні напрями розвитку досліджуваного явища, його парадигмальну методологію, утім – системний, діяльнісний, компетентнісний, інтегративний та ін. підходи.

Оскільки обсяг статті обмежує виклад сутності кожного підходу, то особливу увагу зосередимо на діяльнісному. У його контексті проаналізовано концепцію “навчання через завдання”, що уможливорює не лише визначення змісту діяльності педагога ЗДО, а й окреслення способів її оптимізації шляхом удосконалення практичної підготовки під час вивчення фахових дисциплін. Сучасний педагог закладів дошкільної освіти повинен не лише пізнати, а й оволодіти різними способами набуття знань, опанувати актуальними стратегіями навчання задля його індивідуалізації та диференціації у роботі з дітьми різних вікових груп. Завдання вищої педагогічної освіти у руслі аксіо-гуманістичної концепції спрямовані на оволодіння студентами діагностичним інструментарієм у діяльності з дітьми; формування їхньої готовності до ефективної самостійної діяльності. Змістову складову результатів такої діяльності педагога ЗДО слід здійснювати у контексті реалізації засадничих ідей аксіо-гуманістичної педагогіки.

Не менш актуальною слід розглядати концепцію освіти педагогів для рефлексивної поведінки. Зауважимо, що в характеристиці рефлексійного навчання все ще домінують його пізнавальний та виховний аспекти. Цілком очевидним є той факт, коли наукові інтереси вчених концентруються відразу навколо кількох проблем у дослідженні. А саме: рефлексія педагога над вибором стратегії навчання; рефлексія педагога над практичною діяльністю підопічних та її контекст; значення і вплив рефлексії на діяльність професіоналів (А.Буземан, М.Марусинець, Л.Рубінштейн).

Щодо аналізу порушеної нами проблеми, вважаємо за необхідне особливо наголосити на рефлексії, як на унікальній здатності свідомості сприймати саму себе в процесі діяльності, і, відповідно трансформуючись у самосвідомість, стимулювати самопізнання.

Спираючись на зазначене вище, надаємо вагомого значення концепції підготовки майбутніх педагогів ЗДО шляхом постановки завдань – “навчання через

завдання”. У її логіці вбачаємо досить потужний освітній ресурс, оскільки завдання, зазвичай, постають змінною складовою концепції, тобто їх завжди можна наповнити оновленим чи цілком новим змістом, який є дотичним до соціального замовлення на освітні послуги та їхню якість.

Нові знання формуються не механічним нашаруванням на попередньо опрацьовані, а шляхом переструктурування їхнього змісту: відмова (заперечення) від неадекватних чи неактуальних уявлень і формулювання нових гіпотез та запитань, які дотичні до ситуацій особистісного розвитку. Відповідно, стратегічним напрямом для професійної підготовки майбутніх педагогів важливо утверджувати не лише набуття ними нових знань, а й переосмислення вже опанованих, оскільки вони можуть не лише сприяти оволодінню новим, а й переобтяжувати цей процес, а, почасти, навіть гальмувати його.

Отож, під час реалізації змісту навчальної діяльності слід максимально стимулювати пізнавальні процеси студентів, використовуючи інноваційні освітні технології, моделювати різні способи задля опанування ними новими знаннями на основі аналогій із попереднім досвідом реалізації знань у реальному педагогічному процесі ЗДО, утім, із різною метою.

Саме в концепції освіти майбутніх педагогів “ навчання через завдання” чітко проглядаються три її важливі орієнтації, сформовані на основі психолого-педагогічних досліджень. Це: гуманістична, яка особливо чітко окреслює джерела особистісного зростання майбутнього педагога, збагачення його індивідуального та особистісного потенціалу, а також шляхи оволодіння способами творчого самовираження і самореалізації. Безумовною запорукою формування зазначеної вище орієнтації слід розглядати навчальну діяльність майбутніх педагогів, і, відповідно, опанування ними цілісним масивом різносторонніх знань із предметів фахової підготовки.

Наступною розглядаємо функціональну орієнтацію, яка ґрунтується на теоретичних засадах теорії пізнання, її психологічних механізмах, що вичерпно доводять функціональну цінність знань, утім, і фахових, які формуються в умовах педагогічного процесу ЗВО. Теоретична освіта майбутнього педагога стимулює його ж науковий стиль мислення, що слід розглядати запорукою удосконалення навчально-виховної практики, а також налагодження міжособистісної взаємодії у загальній моделі педагогічного процесу ЗДО. Зауважимо, що у контексті зазначеного, особливе місце слід відвести навчальним дисциплінам психолого-педагогічного циклу. Їхнє вивчення у ЗВО суттєво впливає на особистісний розвиток майбутнього педагога, формування його моральних і професійно-ціннісних орієнтацій. Власне у такій спрямованості змісту психолого-педагогічних дисциплін сучасні заклади вищої освіти відчують найбільшу потребу, а для студентів цей аспект розглядаємо особливо значущим у професійному самоствердженні.

Актуальними у руслі зазначеного розглядаємо низку вимог до навчально-виховного процесу ЗВО, які обумовлюють його ефективність. А саме:

- спонукати студентів до формулювання альтернативних ідей і концепцій;
- створювати проблемні ситуації у контексті традиційне-інноваційне: за і проти;
- спонукати до імпровізацій та пошуку шляхів творчого запозичення здобутків зарубіжних освітніх систем;
- максимально залучати студентів у різні форми навчальної та науково-дослідницької діяльності;
- створювати умови для практичного втілення напрацьованих студентами новацій.

Відповідно, не менш важливою постає наступна, третя технологічна орієнтація майбутніх педагогів, оскільки саме вона забезпечує оволодіння професійно значущими вміннями, а, відтак, і навичками педагогічної діяльності, її інноваційно-процесуальною складовою.

Для реалізації технологічної орієнтації вкрай необхідною розглядаємо фундаментальну теоретичну підготовку, яка, насамперед, формує наукові способи опанування знаннями, удосконалює мисленнєву діяльність, розвиває аналітико-синтетичні операції. Фундаментальна теоретична підготовка є необхідною для того, щоб підготувати майбутнього педагога до дидактичного переосмислення та інтерпретації складної пізнавальної інформації для дітей, забезпечуючи її різносторонній вплив на особистісний розвиток. Безумовною складовою такої підготовки слід розглядати формування теоретичної компетенції майбутнього педагога, його готовності до прогнозування та моделювання освітнього середовища в ЗДО. Підготовка майбутнього педагога до самостійного добору організаційних форм, методів і засобів їхньої реалізації сприяє напрацюванню індивідуального стилю педагогічної діяльності, стимулює до творчих пошуків. Як відомо, технологічна орієнтація сприяє формуванню творчості та ініціативності, відкритості до реалізації здобутків педагогів-новаторів і утвердження, таким чином, усвідомлених змін у педагогічній діяльності. А саме:

- у студентів зароджується почуття невдоволення вже сформованими знаннями;
- вони переконуються в їхній обмеженості та неспроможності реалізувати в практичній діяльності інноваційні освітні технології;
- студенти в активному пошуку альтернативних форм і методів педагогічної та міжособистісної взаємодії з дітьми продукують оригінальні навчально-виховні ситуації;
- студенти самостійно і з власної ініціативи виходять за межі традиційних підходів до освіти дітей і обирають нові ідеї, які забезпечують значно ширші можливості для професійної рефлексії та освіти впродовж життя.

Такий зразок особистості майбутнього педагога ЗДО формується унаслідок синтезу його індивідуальних надбань із здобутками педагогів-практиків. Між науковою теорією і технологією її реалізації в дидактико-розвивальному (освітньому) просторі ЗДО забезпечуються освітні досягнення дітей, які є вкрай необхідними для успішного навчання в новій українській школі (НУШ). Власне, мовиться про інтердисциплінарність теоретичних знань майбутнього педагога (педагогіка, психологія, педагогіка дошкільна, психологія дитяча, конкретні методики дошкільної освіти та ін.), на основі яких він формує свою індивідуальну траєкторію професійного розвитку та педагогічної рефлексії.

Як було наголошено вище, концепція підготовки майбутніх педагогів ЗДО шляхом їхнього включення у формулювання і вирішення завдань згідно концепції “навчання через завдання”, видається у сучасних умовах досить ефективною, адже мовиться про функціонування різних типів ЗДО із урахуванням запитів на їхні освітні послуги відповідно до індивідуально-типологічних особливостей дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, втім, і дітей з особливими освітніми потребами.

Для підготовки майбутніх педагогів інтердисциплінарні знання особливо важливі у процедурі їхньої підготовки до формулювання завдань для дітей та навчання їх способів розв’язувати такі навчально-виховні завдання з різних розділів чинних програм ЗДО і НУШ. Навчання студентів формулювати завдання для дітей, прогнозувати способи їхнього сприйняття дітьми і при цьому критично осмислювати свої рішення найдоцільніше здійснювати на практичних заняттях із фахової

дисципліни “Педагогіка дошкільна”. Таким чином забезпечується перехід навчальних і виховних завдань у професійні, акцентуючи увагу на їх перцепції викладачами і студентами. Брати до уваги слід той факт, що від чіткості усвідомлення сформульованих завдань залежить діагностика студентами рівня готовності дітей до їхнього вирішення: “Чи розуміють вони мету, яку ставить перед ними педагог?”, “Чи в змозі самостійно знайти способи її досягнення?”, “Чи готові аргументовано обстоювати свої способи діяльності?” та ін.

Формулювання завдань для дітей слід опирати на всі сфери особистості – інтелектуальну, емоційну, діяльнісну, а також надавати майбутнім педагогам різні методики діагностування ставлень дітей до вирішення проблем і навчально-виховних завдань, способів аналізу одержаних результатів, увиразнення утруднень у процесі такої діяльності. Набуті під час практичних занять уміння є дуже важливими для подальшої самостійної діяльності студентів, оскільки вони можуть стати своєрідним інструментарієм для розвитку їхньої педагогічної майстерності. Водночас, із вище зазначеним, у студентів активно формуються уміння у сфері міжособистісного спілкування, діалогового, а також асертивні риси (готовність обстоювати власну точку зору, не порушуючи моральні права інших; оптимально реагувати на критику і рішуче заперечувати чи схвалювати свої погляди залежно від обставин). Власне асертивність, поєднуючи внутрішню силу із ввічливістю педагога, у міжособистісному спілкуванні зі своїми підопічними дозволяє йому обстоювати свій погляд відповідно до соціально ухвалених норм і правил. Водночас майбутні педагоги визнають необхідність постійного самовдосконалення шляхом самостійного навчання у його різних формах, розвитку потреби щодо ознайомлення із педагогічними інноваціями, набуття умінь аналізувати психолого-педагогічні проблеми у руслі інтра- та інтердисциплінарного підходів.

У процесі практичних занять із “Педагогіки дошкільної” важливо готувати майбутніх педагогів до навчання дітей самостійно вчитися. Здавна відомий принцип автодидактизму, який різносторонньо обґрунтували в дошкільній дидактиці. Є.Водозова, Р. Жуковська, Є.Тіхєєва та ін. вже у 20-тих роках ХХ сторіччя, слід наповнити новими цілями і змістом і, застосовуючи сучасні методики та дидактичні засоби, стимулювати самонавчальну діяльність кожного вихованця ЗДО. Задля цього майбутніх педагогів доцільно підготувати до того, щоб вони змогли зрозуміти проблеми і прогнозувати навчальні очікування дітей не лише в сенсі їхньої вербальної, а й практичної діяльності, яка має реально виражені результати.

З огляду на те, що у статті основну увагу зосереджено на концепції навчання майбутніх педагогів ЗДО шляхом залучення до виконання завдань, розглянемо приклади з реальної практики проведення практичних занять із “Педагогіки дошкільної” зі студентами денної форми навчання. На наше глибоке переконання, на завершальному етапі вивчення цієї дисципліни якнайповніше можна зреалізувати зазначені нами вище підходи і, передусім, інтердисциплінарний. Враховуючи досвід викладачів інших фахових дисциплін, які активно використовують в діяльності зі студентами різні організаційні форми проведення занять, студентам спершу пропонували обрати ті з-поміж них, які з їхнього погляду є найбільш продуктивними і доцільними, враховуючи тематику. Так було обрано ділову гру, а її сценарій спроектовано відповідно до теми “Взаємодія ЗДО із сім’єю у вихованні дітей” і проблему ділової гри окреслено під гаслом “Хочу бути мамою, хочу бути татом!”

У руслі наведеної концепції та згідно обраної форми проведення заняття були чітко прописані діючі особи і дидактичні завдання, в яких представлено функціо-

нальні обов'язки кожного учасника гри. Умовно сукупність визначених завдань погруповано на такі, в яких, по-перше, передбачено збагачення теоретичних знань студентів у царині тих навчальних дисциплін, в яких вони збагатили свою обізнаність гуманітарними дисциплінами, втім, і методичними; по-друге, оволодіння ціннісним потенціалом знань не лише фахових, а й дисциплін загальної фундаментальної підготовки задля формування моральних і професійно-ціннісних орієнтацій з їх чітко вираженою проекцією на особистісні якості майбутніх педагогів, їх позитивної мотивації щодо опанування способами самореалізації в професійній діяльності; по-третє, збагачення професійних знань студентів щодо сучасних освітніх технологій та оволодіння в їхньому контексті практичними вміннями і навичками вирішення навчально-виховних завдань з позицій педагога; по-четверте, опанування технологією прогнозування способів вирішення завдань і формулювання їх очікуваних результатів, беручи до уваги рівень підготовленості дітей; по-п'яте, засобами стимулювання самостійної діяльності дітей на підставі висловлених ними припущень.

Таким чином, добір наведених вище завдань спрямований у русло професійно-педагогічної підготовки і, як було наголошено вище, у формі ділової гри. Її освітню мету убачали у збагаченні знань майбутніх педагогів, забезпеченні формування їх особистісного потенціалу та готовності до практичного вирішення проблем, які виникають у реальному процесі ЗДО.

Основними методами рекомендовано проблемні, практичні, метод дискусії, обміну думками, засоби самопрезентації та ін. Організація ділової гри передбачала групу (колективну) діяльність академічної групи.

Як бачимо, обрана студентами форма проведення заняття цілком відповідає їхнім очікуванням щодо подальшого загального розвитку, формування умінь налагоджувати міжособистісні взаємовідносини у товаристві з однолітками та з дітьми дошкільного віку, спілкуватися з їхніми батьками відповідно до проблем у професійній діяльності. Оскільки заняття у формі ділової гри забезпечують очікувані результати за умови системного підходу до їхнього планування, надзвичайно важливо чітко окреслити їхню мету, пролонгуючи її ускладнення на кілька наступних занять.

У контексті концепції “навчання через завдання” студенти самостійно прогнозують ролі, розподіляючи їх між собою з урахуванням не лише їхніх індивідуальних особливостей, а й вже набутого життєвого досвіду в руслі порушеної теми (можливо, зі свого приватного життя). Надалі, в групі обговорюється конфігурація кожної ролі – хто, що і, ймовірно, як буде її виконувати; яких меж дотримуватися; дотично до яких морально-етичних правил діяти. Відповідно, з'являються завдання, які слід вирішити з метою досягнення рольової довершеності та її наближення до діяльності реального персонажа, пропонуються альтернативні підходи і способи взаємодії. Таким чином, перед групою вимальовується низка чітких завдань, які є основою для сценарію гри. Щодо самих ролей, то у них простежується віддзеркалення індивідуальної, реальної дійсності (приватний досвід студентів) чи відтворення опанованих знань і набутих умінь. Відповідно, студенти “вживаються” в роль, стають активними і діяльними. Їхній обов'язок полягає в тому, щоб правильно відтворити зміст ролі, об'єднуватись з іншими учасниками гри у спільному сюжеті, міжособистісному спілкуванні.

У такий спосіб формуються і зміцнюються певні поведінкові стереотипи, які згодом доведеться повторити як необхідні чи з власної ініціативи або ж із примусу.

Очевидно, що під час різних життєвих ситуацій діяльність кожного студента буде наповнюватися його ж життєвим досвідом і зміст “ролі” – це змінна величина під впливом життєвих обставин. Однак, поведінкові стереотипи не зникнуть безслідно і унаслідок набутих нових умовних рефлексів сприятимуть вирішенню професійно значущих ситуацій.

Наступним етапом у діяльності зі студентами постає самооцінка за результатами зреалізованої ролі (утім, до уваги береться оцінка всіх учасників гри). Зазвичай, її супроводжують емоції, спрямованість на всіх (об’єкти діяльності), однак вона є суб’єктивною. Постає оцінка у діловій грі у висловлюваннях, наведених аргументах, судженнях, що детерміновані сюжетом гри і вплетених у неї подій чи процесів. Слід звернути увагу на те, що для спільної оцінки мають значення міжособистісні відносини у групі, симпатії чи антипатії до певної особи. У самооцінці важливо наголосити на аналізі мотивації щодо виконання ролі, на його позитивних сторонах і, водночас, на прорахунках чи у припущеннях. Відповідно, надалі така чи подібна до неї роль збагачується не лише змістом, а й процесуально.

У контексті зазначеного вище, важливо орієнтувати студентів на позитивні зразки виконання ролей іншими студентами, застосовуючи метод наслідування. Защораз, коли виконання ролі різниться із зразком для наслідування, удосконалюється індивідуальний зразок, з’являються мотиви для його перманентного удосконалення.

Слід наголосити і на стилі спілкування викладача зі студентами (студентом), коли мовиться про загальну оцінку та індивідуальну самооцінку. За будь-яких обставин, він повинен бути демократичним і паритетним, що відповідає очікуванням студентів. Здебільшого, вони уже мають створені молоді сім’ї, діють самостійно і відповідально, отож, такий стиль утверджує їх у свободі дій та намаганнях здійснити адекватний життєвий вибір.

В описаній нами діловій грі важливо майстерно окреслити завдання, щоб чітко зіграти ролі матерів, батьків, педагогічних та психологічних консультантів, представників соціальних служб і громадських організацій.

Висновок. Отож, опановані студентами знання в руслі інтердисциплінарного підходу уможливають їх успішне втілення в обов’язки кожної ролі. Задля того, щоб увійти в її сутність, студент сам змушений звірити свої знання, сформовані уміння і навички із запитами сучасних сімей і соціуму до них, що, як свідчить наш досвід, є найважчим в організації цього методу фахової підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти і НУШ.

Представлену нами форму проведення практичного заняття з “Педагогіки дошкільної” слід розглядати у вимірах ефективного забезпечення інтелектуально-пізнавального, емоційно-почуттєвого, психомоторного та, загалом, професійного розвитку особистості в умовах навчання у сучасних закладах вищої освіти України.

Література

1. Бех І.Д. Гуманізація виховного процесу. *Енциклопедія для фахівця соціальної сфери*. 2-е видання / за заг.ред.проф. Д. Звереві. Київ – Сімферополь : Універсум, 2013. С. 33-34.
2. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Київ : Світлич, 2006. 304 с.
3. Богуш А.М. Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного закладу. *Наукові праці. Серія : Педагогіка, психологія і соціологія*. Донецьк : ДВНЗ “Дон НТУ”. 2009. Вип.5(155), ч.І. С. 194-200.
4. Гавриш Н.В. Орієнтація на розвиток суб’єктності студента у процесі підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної освіти/ Н.В.Гавриш// 36. наук. праць Бердян. держ. пед. ун-ту. Серія : Педагогічні науки. Бердянськ : БДПУ, 2007. С.44-49.

5. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века : в поисках практико-ориентированных образовательных концепций. Москва : Изд-во “Совершенство”, 1998. 608 с.
6. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. 2-е вид. Київ : Т-во: Знання України, 2010. 520 с.
7. Лисенко Н.В. Тенденції розвитку дошкільної освіти у сучасних європейських країнах: перспективи для творчих запозичень. *Освітній простір України : науковий журнал*. Івано-Франківськ, 2015. Вип: 5 і 6.
8. Лисенко О.М. Майбутній педагог українського дошкілля у просторі професійно-ціннісних орієнтацій. Монографія. Івано-Франківськ, 2018. 407 с.

References

1. Bekh I.D. Humanizatsiia vykhovnoho protsesu. Entsyklopediia dlia fakhivtsia sotsialnoi sfery. 2-e vydannia / za zah.red.prof. D. Zvierievoi. Kyiv – Simferopol : Universum, 2013. S. 33-34.
2. Bieliienka H.V. Vykhovatel ditei doshkilnoho viku: stanovlennia fakhivtsia v umovakh navchannia. Kyiv : Svitych, 2006. 304 s.
3. Bohush A.M. Kompetentnisnyi pidkhid u protsesi profesiinnoi pidhotovky maibutnoho vykhovatelja doshkilnoho zakladu. Naukovi pratsi. Serii : Pedahohika, psykholohiia i sotsiolohiia. Donetsk : DVNZ “Don NTU”. 2009. Vyp.5(155), ch.I. S. 194-200.
4. Havrysh N.V. Oriientatsiia na rozvytok subiektnosti studenta u protsesi pidhotovky profesiino kompetentnykh fakhivtsiv z doshkilnoi osvity/ N.V.Havrysh// Zb. nauk. prats Berdian. derzh. ped. un-tu. Serii : Pedahohichni nauky. Berdiansk : BDPU, 2007. S.44-49.
5. Hershunskiy B.S. Fylosofiia obrazovanyia dlia XXI veka : v poyskakh praktyko-oryentyrovannykh obrazovatelnykh kontseptsyi. Moskva : Yzd-vo “Sovershenstvo”, 1998. 608 s.
6. Kremen V.H. Filosofiia liudynotsentryzmu v osvitnomu prostori. 2-e vyd. Kyiv : T-vo: Znannia Ukrainy, 2010. 520 s.
7. Lysenko N.V. Tendentsii rozvytku doshkilnoi osvity u suchasnykh yevropeiskykh krainakh: perspektyvy dlia tvorchykh zapozychen. *Osvitnii prostir Ukrainy : naukovyi zhurnal*. Ivano-Frankivsk, 2015. Vyp: 5 і 6.
8. Lysenko O.M. Maibutnii pedahoh ukrainskoho doshkillia u prostori profesiino-tsinnisnykh oriientatsii. Monohrafiia. Ivano-Frankivsk, 2018. 407 s.

Одержано статтю: 22.10.2019

Прийнято до друку: 6.11.2019

УДК 37.015.31 : 17.022.1
DOI:10.15330/esu.17.252-258

Мар'яна Марусинець,

доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
ім. М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Mariana Marusynets,

Doctor of pedagogical sciences, Professor,
National Pedagogical Dragomanov University
(Kiev, Ukraine)

marusynetsm@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR REALIZATION THE TASKS OF MORAL EDUCATION OF PUPILS' YOUTH

У статті порушено питання про проблеми виховання сучасної учнівської молоді, вказано на ризики, зумовлені соціальними й освітніми змінами, які відбуваються в суспільстві. Обов'язковою професійною якістю майбутнього вчителя повинно стати сформований моральний світогляд, заснований на гуманістичних загальнолюдських цінностях та етико-філософських законах суспільства, його традиціях, національній свідомості. Основними засобами визначено створення навчального середовища – проведення лекційних та семінарських занять з елементами інноваційних технологій під